

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

כא.

עין משפט נר מצוה

א [מיי] פ"ב מהל' ע"ז
הל' י' עושי' י"ד ס"י קפ
ס"ף ה':
צב ב מיי פ"ב מהל'ס
לחון פ"א עושי' י"ד ס"י
קפ ס"ח:
צב ג עושי' ע"ס ס"ג:
ק ד מיי פ"ב מהל'ס
מדות הלכה י סג
קא ה מיי ע"ס הל' עז
ופ"א מהל' סג הל'
ד סג ע"ס ופ"י רלד:
קב ו מיי פ"ה מהל'
מדות הל"ג סג
לחון רכ:
קג ז מיי פ"י מהל'ס
למל'ס הל' ל סג
לחון רפכ:

קסבר רבי יוסי שריטה וגדיה אחס היא. דמרוייהו זין ציד זין ככלי וכמיז בגדיה למת [דכ"ט ט"ז] לא תמגודו ולא תשימו קרחה וגו': **המשרט ככלי חייב.** הא ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדיה משמע ככלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט ככלי על המת חייב ולא קאמר המגדל ככלי לאשמועינן דשם שריטה שייך ככלי והעושה חצורה בעלמא ככלי על המת חייב שני לחון משום משרט ומשום מגדל דגדיה ושריטה אחת היא דמרוייהו זין ציד זין ככלי: **מיטיו גדיה ושריטה אחס היא.** כלומר זין שריטה זין גדיה ענין חצורה הס ושיניהם על מת אלף שריטה ציד גדיה ככלי וקשיא לשמואל דלמר מרוייהו זין ציד זין ככלי דמקאמר המשרט ככלי ולא קאמר המגדל ככלי מכלל דשריטה שייכא ככלי כגדיה: **על המס זין ציד זין ככלי חייב.** דשריטה וגדיה כתיב דמרוייהו קסריניהו רמננא: **על עבודה כוכבים.** דיש עבודה כוכבים שעוזין אותה צד שעוזין צבצבס חצרות ופלעות: **זין חייב.** דדרכ עבודה ככלי ופ"י עבודה כוכבים שאין עבודה ככלי חייב דעבודה גמורה היא ציד: **והא איפכא כסיב.** דככלי דרך עבודה הוא לעבודה כוכבים דכתיב ויתגודו כמשפטם עשו גדיה כדך שהיו רגילין לעשות חצרות וצרמחים אלמא דרך עבודה ככלי: **זי פיניק דרישא.** מקום הפרקים שמתחברים שם פירקי העלמות והיינו צלדעים. פרק יונטר: **זי פירקי דיקנא.** פרק ראשון של זקן היינו תמת לחון מקום שלמי התחמון יוצא משם ושם נקרא פאה חצורה שלמי שזולט לחון ושמי השצולט שצטקט מקום חצור שני הלמיס י"ז עלס קטן עומנבר הלמיס יחד שמכאן ומכאן נקרא פאה שלל אחד מהן לטוף הלמי הרי שמיס מכאן ושמיס מכאן ואחת מלמטה הוא השיער שצין ז' השצולט שצטקט ופרק הוא צפני עמנו: **ופאה זקנס לא יגלחו.** גזי כהניס כתיב ולא תשחית את פאת זקן ציראל כתיב וילפין להו ג"ש הא מנאל דפאה פאה והכי אמרי' צדליא צפרק קמא דקדושין (דף ט"ז): **ג"ש דפאה פאה להכי הוא דלמא דמינא לא יגלחו כו':** פ"ל לא תשחית. ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער צלד עיקר כתיב: **גילוח שיש צו השחפה.** דרך גלגל צו ומשחית והיינו תער אל רהיטני משחית ואין דרך גלגל צו ומספרים מגלחין ואין משחיתים: **אי גמיר גזירה שוה.** ההיא גזירה שוה דפאה פאה קאמר וצמטת קדושין היא (סס): **מספרים מנא ליה.** דמותר לגלח צבס דלא קאמר אלף מלקט ורהיטני שיש צבס השחפה: **גילוח עזרי.** השחפתן עושה גילוח כלומר גילוח מיקרי דדרך גלגל צבס: **בתרני' כחובס קעקע.** כותב חתלה על צברו צבס או צסיקרא וחס"כ מקעקע השצר צמטת או צצקין וככנס הצצע זין העור לצצר ונראה צו כל הימיס. קעקע פויינטוורי"ר. ואסור לכחוב שום כתיבה צעולס על צברו צענין זה שצך גזירה הכחוב: **חס השס.** מפרש בגמרא דשם עבודה כוכבים קאמר: **גב' עד שיקוב איני ה' ממש.** על תציות הללו איני ה' אתה מוויצו משום כותבת קעקע: **ופכוס קעקע לא סמנו צבס.** שום כותבת קעקע לא יעשו לפני שאני ה' ואסורין אחס לכחוב שם אחר על צברס אלמא עיקר חיובה משום שם עבודה כוכבים הוא ומיהו אסור לכחוב שום כתיבה צעולס אפי' לר"ש אלף לחיוצ מלקות ליכא: **אפר מקנה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקום המכה והרושם נראה שם אחר זמן אלפ עפר בעלמא לא: **שפור.** צפ' אין לדין (ב"ב דף ט"ז): **שפור שללו צו צצר אסור לטולטו א"ר מלכיו.** א"ר אלף ושומטו ומניחו צקין זיות והיינו שמעמחא דעילוייה מילתא דלמורא אמרה: **שפחוס.** משנה היא צפ' אע"פ (כחובס דף ע"ט): **ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מנאה וכו' אמר רב מלכו א"ר אלף.** הלכה כרבי אליעזר (שם ס"א): והיינו משנה דלמנני' קאי ולא קאמר מילתא צפאי נפשה: **גומוס.** (י"ז) צבדה צבא סימן (דף ט"ז). **ר' חלבו אמר רב הונא שמי שערות שאמרו צריך שיהא צעיקין גומות רב מלכו אמר רב אלף צר אהבה גומות אע"פ שאין צו שערות: צלוריס.** צפרק אין מעמידין צע"ז (דף ט"ז). **ת"ר עובד כוכבים המסתפת מישרל כו' וכמה אמר רב מלכו אמר רב אלף.** שלס אצבעות לכל רוח והיינו מעמידת דקתי צמשה (ע"ז ע"ז): **הא ושמעתה חייב דלחו אמתני' קאי אלף מילתא צצפי נפשה קאמר אסור לו לחדס כו': גצניה.** נמי צילין מעמידין דקתי צמשה (ע"ז ע"ז): **וגצניות בית אונקיי וצעי בגמרא.** [שם לה]: **מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלף.** מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דלמנני' קאי: **מסני' ומאניס.** רב פפא אסימנא דרב מלכו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמריניהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכו רב מלכיא אמרה ומתניתא דקאמר לאו דוקא אלא דצסימנא דרב מלכו ליכא מתני' ושמעתתא רב מלכו ומה שנסאר מן השמעות צסימנו של רב מלכו דהיינו שפור וגומות רב מלכו אמריניהו והיינו דקאמר אפי' צמשה שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקנה אלא שפחות גרידא מנגרעיין ודרב מלכו כדקאי קאי: **מסניסא מלכסא.** משניות וצרייתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבא מוקמינן כולהו מתנייתא דהו נמי לשון נקבא אליביה והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבא ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות וצרייתות שהן עיקר ולא שמעות. ואית דמפרש איכא צינייהו שפחות (י) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון צייה: **ריבדא.** מכה: **כוסילסא.** כלי שמכסה (י). **צלע"ז פליימ"א:** **בתרני' היה לבוש כלאים.** אחד מן השוק ולא נזי:

א [ג] י"ף ור"ש רב
ב [ג] קדושין לה: מיר
מ: מה: א רש"ל ר"ש
מוקל לא, ד [ג] ב"ר
ס [צבר] המנא ל"ג אתא,
י"ז פט. צילה כח: מכות
ס"א: מה נב, ז [ז] וכל
המקומות אמר ר' חנינא,
ח קדושין ע: חולין פ:
מיר לה: מה, ט [ב] כסי'
עשו לפי ר' י, י [שם צילה]
איתא מלכיא, כ רש"א
שמעתתא היא לענין שמי
שערות [אפילו גומא אמת]
בגמ' מה ש"י: צלוריס כו',
ל [רש"א מוקל מיתא אלא],
ט [כסי' שמקינ].

תורה אור השלם

1. ויקראו בקול גדול ויתגודו במשפטם בתרבות וברמחים עד שיקר דם עליהם: מלכים א יז כח
2. לא יקדשו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובהבשרם לא ישרטו שרשית: ויקרא כה א
3. לא תקפר פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: ויקרא כו כ
4. ושרט לפגש לא תתנו בבשרכם ויתבת קעקע לא תתנו בכבס מנא י: ויקרא יז כח

הגהות הב"ח

א) גמ' זין פירקי דרישא: (פ) שם זין פירקי דריקנא: (א) שם צריה דכח לכי אפי' עד דכומט. י"ז פ"ה שאלו חס כן הוא ר"ה המשה: (ד) שם אמר רב חיינא צריה דרב סמא שפור: (ה) שם מכח מוכרת עליו: (ו) רש"י ד"ה שפור צפרק קמא אמר שמואל שפור עלו וכו' א"ר אלף בר אבהה שומטו: (ז) ד"ה שפחות וכו' א"ר אלף בר אבהה הלכה כר"א: (ח) ד"ה גומות שמעמחא היא (ט) ד"ה צא סימן לענין מילוח אמר ר' מלכו אמר ר' אלף צר אהבה גומות אע"פ שאין שם שמי שערות גדולה היא ואינה ממלאת ספ"ל גומא א"ר"כ היה צב שער ופשוה הק"ד: (ט) ד"ה צלוריס וכו' א"ר אלף בר אבהה שלס: (י) ד"ה אפר וכו' שמעתא כפ"ל וזאת ו' מתקן: (י) ד"ה גניה וכו' אמר ר' אלף בר אבהה מפני: (ל) ד"ה מתניתא מלכתא וכו' שפחות ואפר מקלה דמעמח: (מ) תוס' ד"ה על וכו' חייב מיתה א"ה שלא צבצרה ולקן:

לעזי רש"י

יונתר [יונתור] א.
מקום חיבור.
פויינטוורי"ר
פויינטוורי"ר.
לעיקר
קעקע (לשם חתובה)
קעקע.
פליימ"א [פליימ"א].
אימול (להקות דס).

על עבודת כוכבים ביד חייב. פי' הקוטרס חייב מיתה (ס) צבצרה ולקי שלא כדרכה מלח מעצדס ימירל' ככלי פטור דלוינו ככלל עבודה דלוינו (חייב) אלף ציד: **רב אשי אומר מכתו מוכחת עליו.** וכן הלכה:

כתיב ויתגודו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ס) רישא: ועל הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ס) דיקנא: רבי אליעזר אומר אם גמלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר ² ופאת זקנם לא יגלחו אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ל ³ לא תשחית אי לא תשחית יכול אם לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי (א) [לא] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **בתרני'** הכותב כותבת קעקע יכתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע (ב) בידו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם (א) את השם שנאמר ⁴ וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר פפא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודה כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אבהה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגוראות ככתובת קעקע (א) אמר רב (א) [נחמן בריה דרב איקא שפור שפחות וגומות רב מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתיא רב מלכו וסימנך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר יכל מקום שיש שם מכה מכתו (א) מוכיח עליו: **בתרני'** יגזיר שהיה (א) שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש

מוסף רש"י

במלקט. פליימ"א של מלמחי מכות שמלקטין סס את חיק הקיפ. ורהיטני. פליימ"א של עשי מרסין (קדושין ה): תלמוד לומר לא יגלחו. האומר כתיבה ואין דרך גילוח כן (שם). שפור שפחות וגומות. אלו שלם כלמות רב מלכו אמרן ולא רב מלכיא מפני שמתקנין דומין זה לזה ויש שמלקטין ממשעל של זה בשל זה ומה צבס סימן לקדו שמעות (ביצה ב): רב פפא אמר. אסימנא דרב מלכו פ"ג, דקאמר שפחות רב מלכו ליתא. דכל מתני' ומתניתא דהכא רב מלכיא פרשניו, אכל שמעמחא דלמר צב מלכו מודיא לך (כתובות א): מתניתין ומתניתא. הך דלמנני' אפירושא דמתניין ובימימא, רב מלכיא, שמעמחא. דלמנני' שמעמחא צפאי נפשיהו ולא אפירושא דמתניין. רב מלכו (ע"ז ב): ורב פפא מחליף שפחות לרב מלכו ואפר מקלה לרב מלכו (נדה ב): וסימנך. של מחליף צריכא. מתניתא מלכתא. לניי שמעמחא היא מתניתא מלכתא, דהא מינה מתניין חייבתא לשמעמחא, וסימנך מלכיא לשון עקבה. אכל מלכו לשון זכר (כתובות א): איכא בינייהו שפחות. דמתניין היא ומשית ליה צב מלכו לאו דרייה היא. דכל מתניין ומתניתא דלית צב רב מלכיא אמר אכל שמעמחא דלמנני' דלמנני' צב מלכו כגון שפור וגומות דלידיה ניטו (ביצה ב):